

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*

SUSTAINABLE CULTURAL TOURISM MANAGEMENT IN SURAT THANI PROVINCE

สุเทพ สุดเอี่ยม

Suthep Sudiam

สุภาภรณ์ โสภา

Supaporn Sopa

สุขุษา นุ่นทอง

Sukkusar Nuntong

อำพล ปัญญา

Ampol Panya

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: suthep.sud@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และการเสนอแนะแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูล การสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน การสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การเสนอแนะแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว 2. วางแผนการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว 3. สำรวจเส้นทางท่องเที่ยว และการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว 4. ร่างเส้นทางท่องเที่ยว 5. การยืนยันเส้นทางท่องเที่ยว และ 6 ปรับปรุงแก้ไขเส้นทางท่องเที่ยว ผลจากการนำเสนอแนะแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

* Received 9 July 2022; Revised 8 August 2022; Accepted 27 August 2022

ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้เส้นทางการท่องเที่ยว 4 เส้นทาง คือ เส้นทางนวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เส้นทางคืนชีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย) และเส้นทางสายหลุดพ้น ในแต่ละเส้นทางการท่องเที่ยวประกอบด้วย แผนที่ท่องเที่ยว และรายละเอียดของเส้นทางท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว จุดพักรับประทานอาหาร และจุดพักแรม

คำสำคัญ : การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, การนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยว

Abstract

This article is part of the research on Cultural Tourism in Surat Thani Province for Sustainable Tourism. The objective of this study was to study sustainable cultural tourism management in Surat Thani Province. and proposing cultural tourism routes in Surat Thani Province This was a qualitative research, collecting data, group discussion, 12 people, observation and inductive data analysis. The results showed that Sustainable cultural tourism management in Surat Thani consists of 4 aspects: creating tourist attraction; in organizing tourism activities Management and the participation of local communities The presentation of cultural tourism routes in Surat Thani consists of 6 steps: 1. Studying the basic information of tourist attractions 2. Planning the construction of a tourist route 3. Explore the tourism route. and study of tourism behavior, 4. Draft tourism routes; Results from the presentation of cultural tourism routes in Surat Thani Province There are 4 tourist routes, namely the Nawatwithi route of good things around Ban Don Bay. Path of the Sacred Blessings Srivichai Revival Path (Sriwichai kingdom) and the path of liberation Each travel route consists of tourist map and details of tourist routes such as tourist attractions tourist information tourism activities dining and camping spots.

Keywords: Management of Cultural Tourism for Sustainability, Presentation of Building Cultural Tourism Routes

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของโลกซึ่งในปี 2558 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วโลก มีมูลค่ากว่า 7.86 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 9.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศทั่วโลก (Gross Domestic Product: GDP) ในส่วนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยนั้นได้สร้างรายได้กว่า 2.23 ล้านล้านบาท มีมูลค่าอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวกว่า ร้อยละ 17 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ กอปรกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสถานการณ์โลกและพฤติกรรมของผู้บริโภค อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยจึงต้องมีการปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และวางแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อรักษาและพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศ (มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี, 2560) ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในรูปแบบของธุรกิจบริการ และสินค้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญให้กับประเทศ จะเห็นได้จากรายได้รวมของภาคการท่องเที่ยวในปี 2559 ซึ่งมีรายได้ประมาณ 2.51 ล้านล้านบาท เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่เศรษฐกิจไทยหรือมีความสำคัญคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยภาคธุรกิจที่ได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายซื้อ สินค้า/บริการ ของนักท่องเที่ยวมากที่สุด 5 อันดับแรก ประกอบด้วย ธุรกิจสถานพักผ่อน ประมาณ 580,000 ล้านบาท ธุรกิจอาหาร/เครื่องดื่ม ประมาณ 448,000 ล้านบาท ธุรกิจการขนส่งโดยสารทางบก ประมาณ 136,000 ล้านบาท ธุรกิจการขนส่งโดยสารทางอากาศ ประมาณ 122,000 ล้านบาท และธุรกิจบริการกีฬา/นันทนาการ ประมาณ 100,000 ล้านบาท ตามลำดับ นอกจากนี้ ธุรกิจในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นธุรกิจบริการและกระจายตัวตามภูมิภาคต่างๆ ภาคการท่องเที่ยวจึงเป็นแหล่งสร้างการจ้างงานที่สำคัญกว่า 4,230,000 คน สร้างรายได้ภาษีแก่รัฐ ประมาณ 64,200 ล้านบาท และก่อให้เกิดมูลค่าการลงทุนในประเทศอีก ประมาณ 93,600 ล้านบาท ทั้งนี้ ภาคการท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญในการกระจายประโยชน์ทางเศรษฐกิจสู่ภูมิภาคต่างๆ โดยในปีที่ผ่านมา ภาคการท่องเที่ยวได้สร้างมูลค่าเพิ่ม (ทั้งตรงและทางอ้อม) ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง 8 แห่ง รวมประมาณ 407,000 ล้านบาท

โดยเขตพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวสูงสุด 2 อันดับแรกเป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเล/ชายฝั่ง คือ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวต่อมูลค่าเพิ่มทั้งหมดในแต่ละพื้นที่ พบว่า เขตพัฒนาการท่องเที่ยวที่ภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่มากที่สุด 2 อันดับแรก คือ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามันซึ่งมีส่วนสูงถึงร้อยละ 43.3 และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา ร้อยละ 10.5 ตามลำดับ สถานการณ์ท่องเที่ยวมกราคม ปี 2560 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยจำนวน 3.19 ล้านคน ขยายตัวร้อยละ 6.52 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจากเกือบทุกภูมิภาค โดยเฉพาะภูมิภาคอเมริกาและเอเชียใต้ที่ขยายตัวกว่าร้อยละ 16.87 และ 14.31 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกและยุโรป ซึ่งเป็นตลาดนักท่องเที่ยวหลักขยายตัวเช่นเดียวกัน (กรุงเทพมหานคร, 2560) ประเทศไทยมีทรัพยากรท่องเที่ยวจำนวนมากเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วโลกว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามหลากหลายทั้งทะเล ภูเขา น้ำตก แหล่งปะการังตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์น่าประทับใจ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศมากมาย เนื่องจากมีปัจจัยต่าง ๆ ภายในประเทศที่เอื้อต่อพัฒนาการท่องเที่ยว ในด้านความอุดมสมบูรณ์ของภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ด้านวัตถุดิบของอาหารและการปรุง ด้านอรรถาธิบายของคนในท้องถิ่น ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีและสัญลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศแต่ละภูมิภาคมากมาย อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (วรพร ฉายกี, 2556)

ภาคใต้ นับเป็น 1 ใน 4 ภูมิภาคหลักของประเทศไทย มีพื้นที่ 70,715.2 ตารางกิโลเมตร ความยาวจากเหนือจดใต้ประมาณ 750 กิโลเมตร ประกอบด้วย 14 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร ระนอง กระบี่ ภูเก็ต นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พังงา พัทลุง ตรัง สงขลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และยะลา ในด้านประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานนั้น มีหลักฐานบ่งบอกว่านานกว่า 20,000 ปี มีวิวัฒนาการทางด้านความเป็นอยู่ รวมถึงวิถีวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานจน

กลมกลืนเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทย ทั้งภาษา การนับถือศาสนา การแต่งกาย อาหาร ประเพณี ต่างๆ โดยการผสมผสานส่วนใหญ่เน้นสัมพันธ์แนบแน่นกับความสามัคคี รวมทั้งวิถีชีวิตของจีน กลมกลืนเข้ามาบ้าง เห็นได้ชัดเจนในแถบอันดามัน คือ ระนอง พังงา และภูเก็ต สำหรับทางด้านกายภาพ บนพื้นที่ประมาณ 513,115 ตารางกิโลเมตรของแผ่นดินไทย ซึ่งมีรูปร่างคล้ายขวานโบราณ หรือที่นักการทหารมองว่าคล้ายหัวช้างนั้น ได้รับการแบ่งออกเป็นภูมิภาคต่างๆ ตามลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เศรษฐกิจ และวิถีทางวัฒนธรรม เพื่อให้สะดวกต่อการปกครองและการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยภาคใต้เปรียบดั่งด้ามขวาน หรือวงช้างในแผนที่ประเทศไทยนั่นเอง ลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นของภาคใต้ คือ มีรูปร่างเรียวยาวแหลมและถูกขนาบด้วยทะเล โดยฝั่งตะวันออกติดอ่าวไทย ส่วนฝั่งตะวันตกติดทะเลอันดามัน ทุกจังหวัดในภาคใต้มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล ยกเว้นจังหวัดยะลา ในส่วนของชายหาดฝั่งอ่าวไทยนั้นเกิดจากการที่เปลือกโลกยกตัวขึ้นสูง ทำให้เกิดที่ราบชายฝั่งทะเลยาว เรียบ กว้าง และน้ำตื้น ชายหาดสวยงามทางฝั่งอ่าวไทยมีมากมาย เช่น หาดทุ่งวัว หาดอรุณทัย จังหวัดชุมพร หาดขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช แหลมสมิหลา จังหวัดสงขลา ฯลฯ ส่วนพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันเกิดการยุบตัวของเปลือกโลก ชายฝั่งจึงยุบต่ำลง มีที่ราบน้อยชายหาดเว้าแหว่ง เป็นโขดหิน มีหน้าผาสูง มีอ่าวและเกาะมากมาย เช่น เกาะภูเก็ต เกาะตะรุเตา เกาะลันตา เกาะลिंग เกาะสมุย ฯลฯ อีกทั้งยังมีชายป่าชายเลนขึ้นอยู่หนาแน่นตั้งแต่อ่าวพังงาลงไปจนถึงจังหวัดสตูล ส่วนพื้นที่ที่สองฝั่งทะเลของภาคใต้มีความแตกต่างเช่นนี้ นับเป็นข้อดีที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกเดินทางไปเยือนได้ตลอดทั้งปี ยกเว้นการลงเรือไปยังหมู่เกาะต่างๆ ต้องดู दिनฟ้าอากาศเป็นสำคัญ โดยช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ก็ควรเลือกไปเที่ยวทะเลฝั่งตะวันออก คืออ่าวไทย ส่วนช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านประเทศไทย เดือน พฤศจิกายน- มกราคม ก็ควรไปเที่ยวทะเลฝั่งตะวันตก คืออันดามัน แต่สำหรับแหล่งท่องเที่ยวมากมายบนบกและชายฝั่ง สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี สำหรับลักษณะทางกายภาพบนบก ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีเทือกเขาสำคัญ คือเทือกเขาภูเก็ต อยู่ในเขตจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา และภูเก็ต เทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งทั้งหมดคือแหล่งต้นน้ำสำคัญของภาคใต้ โดยสายน้ำย่อยๆ ได้ไหลลงไปรวมกันเป็นแม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่

แม่น้ำตาปี (จังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี) แม่น้ำคีรีรัฐ (สุราษฎร์ธานี) แม่น้ำปากพนัง (จังหวัดนครศรีธรรมราช) แม่น้ำสายบุรี (จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) และแม่น้ำกระบือ (จังหวัดระนอง) นอกจากนี้ ความล้ำค่าของภาคใต้อยู่ที่พรรณพืชและสรรพสัตว์มากมาย ทั้งบนบกและใต้ทะเล ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่ทรงคุณค่า หลายชีวิตนับเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น ดอกบัวผุดแห่งเขาสก ฉลามวาฬ กระเบนราหูใต้ทะเลอันดามัน ปลาหมอตะเล และสิ่งมีชีวิตใต้ห้วงน้ำอ่าวไทย ฯลฯ ซึ่งควรดูแลรักษาไว้ให้คงอยู่เป็น Amazing Thailand และ Unseen Thailand สืบต่อไป (Dooasia, 2560)

ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ คุณาภรณ์ ชื่นวิเศษ (2557) ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผลการศึกษพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการเปรียบเทียบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อายุ อาชีพ สถานภาพ ทางสังคม และระยะเวลา การพักอาศัยอยู่ในอำเภอไชยามีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และได้เสนอแนะไว้ว่าควรให้ภาครัฐและประชาชนร่วมกันจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

นันทรัตน์ ทองมีเพชร (2552) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาชุมชนลีเล็ดตำบลลีเล็ดอำเภอพุนพินจังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่าความแตกต่างของเพศของประชาชนในท้องถิ่นมีผลต่อระดับความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนด้านสิ่งดึงดูดใจด้านเส้นทางที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่แตกต่างกันความแตกต่างของอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นมีผลต่อระดับความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนด้านสิ่งดึงดูดใจด้านเส้นทางที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่แตกต่างกันและมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านร่วมคิดด้านร่วมตัดสินใจด้านร่วมปฏิบัติการและด้านร่วมติดตามและประเมินผลที่ต่างกันความแตกต่างของอายุการศึกษาและรายได้ต่อเดือนของประชาชนในท้องถิ่นไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านร่วมคิดด้านร่วมตัดสินใจด้านร่วมปฏิบัติการและด้านร่วมติดตามและประเมินผลและความแตกต่างของเพศและอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านร่วมคิดด้านร่วมตัดสินใจด้านร่วมปฏิบัติการและด้านร่วมติดตามและประเมินผล บุญพิเชษฐ์ จันทรเมือง

(2553) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวของพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์ 7 วัดศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวและนำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์ ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวภายในพระอารามหลวงนั้นควรเน้นการขึ้นชมศิลปกรรมต่างๆ การนมัสการไหว้พระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การฝึกสมาธิภาวนาในวันหยุดและวันพักผ่อน สิ่งที่นักท่องเที่ยวควรได้รับในการมาท่องเที่ยวคือความเพลิดเพลิน คติธรรมเกร็ดความรู้ทางศาสนาที่ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ที่ละเอียดลึกซึ้ง และควรปรับปรุงด้านการบริการท่องเที่ยวของวัดที่ยังไม่เป็นที่ดึงดูดใจเพื่อมาตรฐานแรงจูงใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการสาธารณูปโภค กฤษฎา ชุ่ยอาภัย (2552) ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านหลวง-เหนือตำบลหลวงเหนืออำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าปัญหภายนอกชุมชนได้แก่ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง ปัญหาภายในชุมชน เช่น การขาดความเข้มแข็งของชุมชนในเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและภาษาอังกฤษ เป็นต้น ปัญหาจากภาครัฐคือการขาดการสนับสนุนที่ดีจากภาครัฐเท่าที่ควร สำหรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วนคือผลกระทบด้านบวกทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนผลกระทบด้านลบคืออาจเกิดปัญหาด้านอาชญากรรม ยาเสพติด และโรคระบาด เป็นต้น แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านหลวงเหนือคือการพัฒนาในรูปแบบของโฮมสเตย์ และการสร้างแหล่งความรู้ชุมชน

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ประมาณ 645 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจังหวัดสงขลา และภูเก็ต ซึ่งเป็นจังหวัดสำคัญในภาคใต้ 400 และ 300 กิโลเมตร ตามลำดับ มีเนื้อที่ประมาณ 13,079.61 ตารางกิโลเมตร หรือ 8,174,758.61 ไร่ มีเนื้อที่มากเป็นอันดับ 6 ของประเทศ และมีพื้นที่มากที่สุดในภาคใต้ฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความยาวประมาณ 156 กิโลเมตร มีเกาะขนาดใหญ่เป็นที่รู้จักในระดับประเทศ เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน และหมู่เกาะอ่างทอง มีลักษณะภูมิประเทศประมาณร้อยละ 49 ของพื้นที่เป็นภูเขา ภูเขาสำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้แก่เทือกเขาบรรทัด เทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งทอดยาวผ่านเนื้อที่จังหวัดใกล้เคียงหลายจังหวัด และทอดเปิดสู่อ่าวไทย เทือกเขาภูเก็ตด้านตะวันตกเป็นต้นกำเนิดลุ่มน้ำใหญ่น้อยรวม 14 ลุ่มน้ำ จนได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งลุ่มน้ำแม่น้ำลำคลองทุกสายล้วนไหลลงสู่อ่าวไทย จากฝั่งตะวันตกพื้นที่ลาดเอียง

ไปทางทิศตะวันออกซึ่งมีลักษณะคล้ายกระทงหงาย ภูมิประเทศของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสรุปมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1. ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงภูเขาสลับซับซ้อนได้แก่พื้นที่ในเขตอำเภอคีรีรัฐนิคม พระแสง พนม ท่าฉาง ไชยา ท่าชนะ เวียงสระ ชัยบุรี และวิภาวดี 2. ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงด้านตะวันออกได้แก่พื้นที่อำเภอ เมืองสุราษฎร์ธานี ดอนสัก กาญจนดิษฐ์ เวียงสระ และบ้านนาสาร 3. ภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูงตอนกลางส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอ พุนพิน เคียนซา พระแสง พนม บ้านนาเดิม ท่าชนะ ท่าฉาง และไชยา 4. ภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลได้แก่พื้นที่อำเภอเมือง และพุนพิน 5. ลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะในอ่าวไทยได้แก่พื้นที่อำเภอเกาะสมุย เกาะพะงัน หมู่เกาะอ่างทอง และเกาะบริวารรวม 42 เกาะ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2558)

จะเห็นได้ว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นมีอยู่กระจายอยู่ทุกอำเภอ จากการศึกษาด้านศักยภาพของการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากการที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ให้จังหวัดต่าง ๆ ทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานระยะ 5 ปี และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์คือจังหวัดมีการจัดการศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสอดคล้องกระแสโลก จากการศึกษาสถิติของนักท่องเที่ยวที่ผ่านมาย้อนหลัง พบว่า อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นทางผ่าน ภาพลักษณ์การรับรู้ของนักท่องเที่ยวมีเพียง เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า อุทยานแห่งชาติเขาศอก ทั้ง ๆ ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกมาก ดังนั้นในแนวคิดในการเขียนยุทธศาสตร์ที่สำคัญจึงต้องส่งเสริมให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่กล่าวถึงข้างต้น ทำให้อำเภอต่าง ๆ ไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้มากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. เพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และการเสนอแนะทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชน ตัวแทนภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ประกอบการในพื้นที่ 4 แห่งๆ ละ 3 คน รวม 12 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยประกอบด้วยตัวแทน ภาคประชาชน ภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ประกอบการในพื้นที่ แห่งละจำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยกำหนดการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ขึ้นเพื่อกำหนดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ประสานงานผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการจัดสนทนากลุ่ม
- 2) การจัดสนทนากลุ่ม
- 3) ดำเนินการจัดทำสรุปผลการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive analysis) คือสร้างข้อสรุปของข้อมูลจากสิ่งที่ปรากฏขึ้นจากการสนทนากลุ่มและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ประกอบด้วยตัวแทน ภาคประชาชน ภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ประกอบการในพื้นที่ 4 แห่งๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง ผลการวิจัยพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

1) การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของชุมชน ก็จะเกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้น เช่น ทำให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชน

2) การพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า คือ เมื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาแล้วหลังจากนั้นจะต้องพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสิ่งที่สร้างขึ้น เช่น เป็นสิ่งที่ไม่มีที่ไหนยิ่งใหญ่ที่สุด เล็กที่สุด มหัศจรรย์ที่สุด เป็นสิ่งสำคัญที่สุด งดงามที่สุด แล้วนำสิ่งนั้นมาพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า

3) การอนุรักษ์และการสืบสาน คือ การสืบทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง เมื่อรุ่นพ่อรุ่นแม่หมดไปจะต้องมีการสืบทอดไปสู่ลูกหลานเพื่อไม่ให้สูญหายไป

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 ประการดังนี้

1) กิจกรรมการท่องเที่ยว และโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

2) มีการจัดการที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก อย่างเพียงพอ มีที่พักภายในชุมชนและนอกชุมชน

1.3 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 11 ประการดังนี้

- 1) มีคณะกรรมการ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2) คนในชุมชน ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี
- 3) มีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม
- 4) มีการนำทุนชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม มาสร้างมูลค่าเพิ่ม
- 5) มีแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว และมีการดำเนินงานตามแผน

6) มีการจัดระเบียบ สิ่งแวดล้อมชุมชน ภูมิทัศน์ จุดถ่ายภาพ รวมถึงเส้นทางคมนาคม ให้มีความสะอาด สวยงาม สะดวกและปลอดภัย

7) มีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาดได้อย่างน่าสนใจ

8) มีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนและเผยแพร่

9) มีการเชื่อมโยงเครือข่าย การท่องเที่ยว

10) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลักและเมืองรอง

11) มีการจัดกิจกรรมพิเศษ Special Event ส่งเสริมการตลาดในลักษณะแปลก ใหม่ ใหญ่ ดัง เช่น จัดกิจกรรม ในวันสำคัญต่างๆ วันวาเลนไทน์ วันสงกรานต์ วันแม่

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 2 ประการดังนี้

1) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

1.1 ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการต่าง ๆ

1.2 ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน

1.3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการ โดยการจัดตั้งองค์กรในท้องถิ่นเพื่อให้มีบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2) ชุมชนมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.1 ชุมชนมีรายได้จากการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2.2 ชุมชนมีรายได้จากการเป็นผู้นำเที่ยว หรือให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.3 ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร ของที่ระลึก หรือสินค้าพื้นเมือง

2.4 ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง

2. การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย

6 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งท่องเที่ยว ขั้นที่ 2 วางแผนการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว ขั้นที่ 3 สำรวจเส้นทางท่องเที่ยว/การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ขั้นที่ 4 การร่างเส้นทางท่องเที่ยว ขั้นที่ 5 การยืนยันเส้นทางท่องเที่ยว และขั้นที่ 6 การปรับปรุงแก้ไขเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองฯ อำเภอพุนพิน อำเภอไชยา และอำเภอเกาะสมุย ประกอบด้วย 4 เส้นทางมีรายละเอียดดังนี้

1. เส้นทางท่องเที่ยว “นวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน” ประกอบด้วย 9 แหล่งท่องเที่ยว

- 1) ชุมชนจักสานกระจูดบ้านห้วยลึก
- 2) ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา (เรือน 4 ภาค)
- 3) ตลาดน้ำประชารัฐบ้านดอน
- 4) ประเพณีชักพระ
- 5) ตลาดศาลเจ้า
- 6) วัดไทร
- 7) ชุมชนบางใบไม้
- 8) กลุ่มไข่เค็มอาสารสมัครชุมชน (อสม.) อำเภอไชยา
- 9) หมู่บ้านทอผ้าพุมเรียง

2. เส้นทางท่องเที่ยว “ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์” มี 2 เส้นทาง คือ เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1 และเส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1 ประกอบด้วย 8 แหล่งท่องเที่ยวดังนี้

- 1) หลวงพ่อพัฒน์ นารโท วัดพัฒนาราม (พระอารามหลวง)
- 2) เจ้าแม่กวนอิมสุราษฎร์ธานี
- 3) มุลณีอิคุศลศรีธา
- 4) ศาลเจ้าปึงเถากง
- 5) ศาลเจ้าฮกเกี้ยน
- 6) ศาลหลักเมืองสุราษฎร์ธานี
- 7) หลวงพ่อกล่อม นันทะ วัดโพธาราม
- 8) พระธาตุศรีสุราษฎร์ (เขาท่าเพชร)

2.2 เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2 ประกอบด้วย 7 แหล่งท่องเที่ยวดังนี้

- 1) วัดพระใหญ่
- 2) วัดปลายแหลมสุวรรณาราม
- 3) วัดราชธรรมาราม (วัดศิลาสูง)
- 4) ศาลเจ้าพ่อกวนอู
- 5) เจดีย์แหลมสอ
- 6) วัดสำเริง
- 7) วัดคุณาราม (หลวงพ่อดัง ปิยะสีโล)

3. เส้นทาง “คีนซีศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย)” ประกอบด้วย 8 แหล่งท่องเที่ยวดังนี้

- 1) วัดทุ่งเขียด
- 2) เขาพระอาณนที
- 3) เขาศรีวิชัย (เขาพระนารายณ์)
- 4) วัดพระบรมธาตุไชยา
- 5) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา
- 6) โบราณสถานวัดรัตนาราม (วัดแก้ว)
- 7) โบราณสถานวัดหลง
- 8) แหลมโพธิ์

4 เส้นทาง “สายหูลุดพัน” ประกอบด้วย 5 แหล่งท่องเที่ยวดังนี้

- 1) สวนโมกขพลาราม
- 2) วัดพุมเรียง
- 3) บ้านท่านพุทธทาส (ตลาดพุมเรียง)
- 4) วัดโพธาราม (วัดเหนือ)
- 5) วัดตระพังจิก (สวนโมกขพลารามแห่งแรก)

อภิปรายผล

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจ

นักท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีรายละเอียดการอภิปรายผลดังนี้

ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว พบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะต้องสร้างสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1. การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน 2. การพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า และ 3. การอนุรักษ์และการสืบสาน สาเหตุที่ต้องสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว 3 ขั้นตอน เนื่องจาก ในแต่ละชุมชนมีวิถีชีวิต ที่เหมือนกันและแตกต่างกัน การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของตนเองเจอ ก็จะเกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้น เช่น ทำให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มาตรฐานดีขึ้น ชุมชนเข้มแข็งขึ้น ประเทศก็พัฒนาขึ้น คุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่น ดนตรี และกีฬา และ วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ อาหาร ฯลฯ เมื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาแล้ว หลังจากนั้นจะต้องพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสิ่งที่สร้างขึ้น การพัฒนาและต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าในคุณค่าและอัตลักษณ์ ศิลปะและวัฒนธรรมนั้น คำว่าดึงดูดใจในที่นี้คือสิ่งดึงดูดใจที่เป็นวัฒนธรรม เช่น เป็นสิ่งที่ไม่มีที่ไหน ยิ่งใหญ่ที่สุด เล็กที่สุด มหัศจรรย์ที่สุด เป็นสิ่งสำคัญที่สุด งดงามที่สุด หรือ แปลก ใหม่ ใหญ่ ดัง แล้วนำสิ่งนั้นมาพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า การอนุรักษ์และการสืบสาน คือการสืบทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง เมื่อรุ่นพ่อรุ่นแม่หมดไปจะต้องมีการสืบทอดไปสู่ลูกหลาน สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า” จะเห็นได้ว่าศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจะลหายไประลอกหนึ่งหากไม่มีการอนุรักษ์สืบสานต่อจากรุ่นสู่รุ่น ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาบางอย่างอยู่ในที่ที่ไม่มีคนเห็นค่า สุดท้ายก็หายไป ดังนั้นการอนุรักษ์ย่อมดีกว่าการฟื้นฟูและซ่อมแซมเพราะมันจะไม่เหมือนเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา สุคนธ์ศิริกุล (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ในงานประเพณีส่วนใหญ่เป็นทางพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และมีกิจกรรมเสริมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและน่าสนใจ และความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นการแสดงและการละเล่น 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน แหล่ง

ท่องเที่ยวบางแห่งมีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภูมิประเทศ การวางผังเมืองและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่ไม่สามารถขยายได้

ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรบริหารการ 2 ประการ คือ 1. กิจกรรมการท่องเที่ยว และโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ 2. มีการจัดการที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ สาเหตุที่ต้องจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 2 ประการที่กล่าวมาเนื่องจาก การมีกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่น่าสนใจ มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสเสน่ห์ชุมชนด้วยการลงมือปฏิบัติ หรือมีโปรแกรมการท่องเที่ยว เช่น “พาเที่ยวบ้านฉัน” สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ หากสร้างกิจกรรมให้ตรงกับความสนใจของนักท่องเที่ยวจะทำให้ นักท่องเที่ยวมาเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวนั้นมีชื่อเสียงจนสามารถเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติมศักดิ์ คุ่มวงศ์ (2554) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดบางหัวเสือ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนวัดบางหัวเสือมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานบ้าน ตลาดน้ำ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของโบสถ์วัดบางหัวเสือ มีการฟื้นฟูแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบรรลุศักยภาพสูงสุด ชนบทธรรมนิยมประเพณี และรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน แนวทางการพัฒนาคือควรมีการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรมีมัคคุเทศก์นำชม ควรเพิ่มแสงสว่างในตู้เก็บวัตถุโบราณ ควรส่งเสริมมารยาทที่ดีแก่พ่อค้าแม่ค้า และควรควบคุมราคาสินค้า

ด้านการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรมีคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คนในชุมชน ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม มีการนำทุนชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม มาสร้างมูลค่าเพิ่ม มีแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว และมีการดำเนินงานตามแผน มีการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมชุมชน ภูมิทัศน์ จุดถ่ายภาพ รวมถึงเส้นทางคมนาคม มีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาด มีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนและเผยแพร่ มีการเชื่อมโยงเครือข่าย การท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลักและเมืองรอง มีการจัดกิจกรรมพิเศษ Special Event ส่งเสริมการตลาดในลักษณะแปลก ใหม่ ใหญ่ ดัง สาเหตุที่ต้องบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เนื่องมาจากการมีคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะทำให้การทำงานอยู่ภายใต้การวางแผนการดำเนินงานทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะว่าแต่ละงานต้องมีการรับผิดชอบ

เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยว คนในชุมชนต้องทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี คือ สมาชิกในชุมชน ให้การต้อนรับ และบริการนักท่องเที่ยว ด้วยความเต็มใจ มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจรักการบริการ มีความอดทนอดกลั้น ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลที่ดี ตลอดเส้นทางการท่องเที่ยว สาเหตุที่ต้องทำเช่นนี้เพราะการเป็นเจ้าบ้านที่ดีจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจนำไปสู่การการกลับมาเที่ยวอีกครั้งในอนาคต หลังจากนั้นชุมชนจะต้องมีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม มีการจัดทำข้อมูล ของชุมชนเป็นเอกสาร หรือเป็นคู่มือ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลภูมิปัญญาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์และสินค้าชุมชน มีการนำข้อมูลชุมชน มาใช้ในการเผยแพร่ และเป็นข้อมูลในการศึกษาเรียนรู้ ของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดการดึงดูดคน เข้ามาศึกษาชุมชนและวิถีชีวิต ของคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรา แจ้งใจเจริญ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา ชุมชนโอหังมาจิ หมู่บ้านชีราควาโก จังหวัดกิฟู ประเทศญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอหังมาจินั้น มีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องมาจากทางชุมชนโอหังมาจิมีระบบสังคมตามประเพณีที่มีความเข้มแข็ง และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทั้งรัฐบาลและหน่วยงานไม่แสวงหากำไรในด้านวิชาการในการเป็นพี่เลี้ยงในการสร้างระบบจัดการมรดกวัฒนธรรมและการเงิน เป็นต้น ทรัพยากรส่วนใหญ่ในชุมชนถูกจัดการโดยเริ่มจากการชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมจากหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ชุมชนโอหังมาจิได้รับการขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลกนั้น ชุมชนได้รับความสนใจจากกลุ่มนักวิชาการ สื่อ และหน่วยงานเพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ชุมชนรับฟังข้อเสนอแนะจากหลายฝ่ายและหาแนวทางเพื่อรักษามรดกวัฒนธรรมของชุมชนให้สมกับเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม โดยมีแรงจูงใจเพื่อรักษาชื่อเสียงของชุมชนในการเป็นแหล่งมรดกโลกและต้องการรักษาความนิยมจากกลุ่มนักท่องเที่ยว

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ควรประกอบด้วย 2 ประการ คือ 1. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 2. ชุมชนมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจจากกิจกรรมการท่องเที่ยว สาเหตุชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเนื่องมาจากประเด็นสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนจะต้องให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ในท้องถิ่นของตน ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการ โดยการจัดตั้งองค์กรในท้องถิ่นเพื่อให้มีบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว หลังจากที่ชุมชนได้สร้างแหล่งท่องเที่ยว มาระยะหนึ่งจะมีรายได้จากการท่องเที่ยว ทุกคนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นผู้ เช่น นำเที่ยว หรือให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว จากการขายอาหาร ของที่ระลึก หรือสินค้าพื้นเมือง หรือรายได้จากการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง หากไม่มีส่วนร่วม และไม่ได้รับความเป็นธรรมในรายได้จะเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรรณี จุฑานนท์ (2548) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาทะเล หมู่ 5 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านนาทะเล มีศักยภาพที่สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยพบว่าปัจจัยที่มีผลในการทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากเป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจประกอบกับมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน มีผลให้คนในชุมชนภายใต้การนำของผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีความกระตือรือร้นและพร้อมให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนในด้านการท่องเที่ยว

2. การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประกอบด้วย 4 เส้นทาง คือ เส้นทางนวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน เส้นทางของพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เส้นทางคืนชีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย) และเส้นทางสายหลุดพ้น สาเหตุที่ผู้วิจัยสร้างเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 4 เส้นทาง เนื่องมาจากผู้วิจัยนำผลการวิจัย ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในหัวข้อประเภทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ นักท่องเที่ยวสนใจ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวสนใจประเภทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เรียงลำดับจากสนใจมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่นดนตรีและกีฬา ประวัติศาสตร์โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์ สถาปัตยกรรมเก่าแก่ ศิลปกรรมและหัตถกรรม และวิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ และอาหาร ตามลำดับ แล้วนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์เป็นเส้นทาง การท่องเที่ยวตามความสนใจของนักท่องเที่ยวเพื่อไว้รองรับนักท่องเที่ยวในอนาคตซึ่งเป็นอีก ทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความเป็นเรื่องราวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ศิริเพ็ญ ตาเพชร และคณะ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใน กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 จากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับ ปริญญาตรี กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจ 5 อันดับ แรก คือ ทำบุญ/ไหว้พระ ถ่ายรูป

ชมโบราณสถาน ชมวิวและธรรมชาติ และการเที่ยวพิพิธภัณฑสถาน โดยสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสนใจไปเยี่ยมชม ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ วัด และอุทยาน แห่งชาติ และเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวจากความสนใจของนักท่องเที่ยวมี 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทาง “เมืองน่าถิ่น...จักรยาน” เส้นทาง “ถ่ายดอกหมอก” และเส้นทาง “หลงอดีตา”

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจ นักท่องเที่ยว จะต้องมีการค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน การพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ด้านการบริหารจัดการ เช่น มีคณะกรรมการบริหาร การทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ชัดเจนและครอบคลุม มีแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยวและมีการดำเนินงานตามแผน มีการจัดระเบียบเพื่อให้มีความสะอาด สวยงาม สะดวกและปลอดภัย มีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมมีการจัดกิจกรรมพิเศษ Special Event และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอเชิงนโยบายดังนี้

1.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

- 1) กรมการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายในการส่งเสริมการสร้างภาคีกับภาคประชาชนและภาคเอกชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มากขึ้น
- 2) กรมการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายให้หน่วยงานในกำกับติดตามการทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง
- 3) กรมการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายในการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคตว่าจะเพิ่มรายได้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างไร
- 4) กรมการท่องเที่ยวควรมีนโยบายในการให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง

5) หน่วยงานภาครัฐควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระยะยาว เนื่องจากการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งกว่าจะสำเร็จต้องใช้ระยะเวลายาวนาน

6) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีและกรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้อาณาจักรศรีวิชัยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

7) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและภาคเอกชนควรมีนโยบายในการสร้างสถานที่และกิจกรรมเพื่อดึงเงินจากนักท่องเที่ยว เช่น การสร้างพิพิธภัณฑ์ในสนามบิน หรือเส้นทางที่นักท่องเที่ยวต้องเดินทางผ่าน

8) หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีนโยบายในการจัดให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการประชาสัมพันธ์ แก่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 เส้นทาง คือ เส้นทางนวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เส้นทางคีนซีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย) และเส้นทางสายหลุดพ้น ในแต่ละเส้นทางท่องเที่ยวประกอบด้วย แผนที่ท่องเที่ยว และรายละเอียดของเส้นทางท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว จุดพักรับประทานอาหาร และจุดพักรม ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปไว้ดังนี้

2.1 เสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

2) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3) การศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สุคันธศิริกุล. (2556). การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน รายงานการวิจัย สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- กิตติมศักดิ์ คุ่มวงษ์. (2554). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดบางหัวเสือ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. ใน รายงานวิจัย สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- กฤษดา ชู่อารักษ์. (2552). ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คุณากรณ์ ชื่นวิเศษ. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชนิดาภา ไผ่ตรีแก้ว. (2554). การจัดวางเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศตะวันออกกลางให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด : กรณีศึกษาบริษัทเอ็กซ์โซติกส์เกทอะเวย์. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- นันทรัตน์ ทองมีเพชร. (2552). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษาชุมชนลีเล็ดตำบลลีเล็ดอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโรงแรม. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญพิเชษฐ์ จันทรเมือง. (2553). ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอก ใน เกาะรัตนโกสินทร์”. วารสารศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2(ฉบับพิเศษ).
- พรรณี จุฑานนท์. (2548). รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาทะเล หมู่ 5 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัด อุตรดิตถ์. ใน รายงานวิจัย สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ภัทรา แจ่มใจเจริญ. (2558). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา ชุมชนโอหังมาจิ หมู่บ้านชีราควาโก จังหวัดกัญ ประเทศญี่ปุ่น. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วิศรา บุญสมเกียรติ. (2555). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัด นครศรีธรรมราช วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อย และโบราณสถานวัดโมคัล ลาน. ในรายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วรพร ฉายกี้. (2556). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการเข้าชมอุทยาน ประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรพงษ์ โสธนเสถียร. (2549). หลักการและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประสิทธิ์ ภัณฑ์แอนด์พรินติ้ง.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2558). แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2558-2560. สุราษฎร์ธานี. องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี : สุราษฎร์ธานี.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2561). ภาคท่องเที่ยวปี 59 ดันรายได้ 17% ของจีดีพี. เรียกใช้เมื่อ 28 พฤษภาคม 2561 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/740824>
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (2561). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2 5 6 4) . เ รื ย ก ไ้ เ มื อ จ า ก http://www.ubu.ac.th/web/files_up/03f2017052216244626.pdf
- Dooasia. (2561). ข้อมูลท่องเที่ยว, รู้จักภาคใต้ก่อนไปเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ จาก :<http://www.dooasia.com/south/>